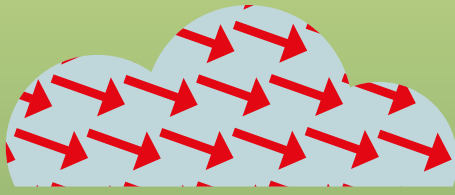

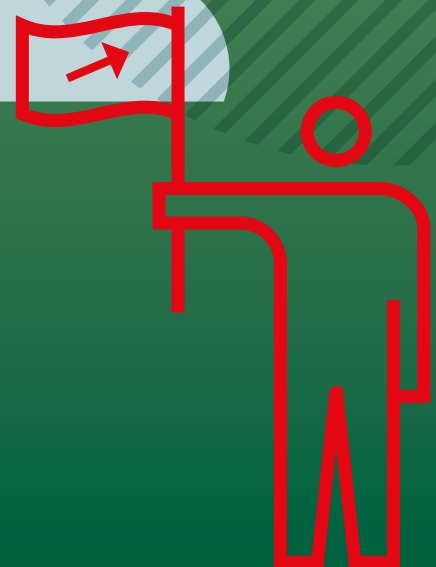

e-doc

LEES HIER
ALLE VOLLEDIGE
ARTIKELS VAN
ABVV-METAAL UIT DE
GROENE NIEUWE
WERKER

ABVV- METAAL GOES GREEN

december 2017

www.abvvmetaal.be

WAAROM
**‘CIRCULAIRE
ECONOMIE’**
EEN VAKBONDSTHEMA IS?

Op ons congres in 2013 lanceerden we de studie ‘Naar een nieuwe industrialisering: een kringloopeconomie binnen de context van duurzame ontwikkeling’. Het rapport stelde dat ons land zich moet inschakelen in een economie die (bijna volledig) georganiseerd is op het continent Europa, van de Oeral tot Gibraltar. De stromen van en naar het Globale Zuiden zullen steeds meer (moeten) worden ingeperkt. Het productie- en consumptiesysteem zal zich binnen die kringloopeconomie moeten ontwikkelen.

Het is enkel en alleen op die manier dat in de (nabije) toekomst nog zal kunnen worden voorzien in de noden van de samenleving: voeding, kleding, huisvesting, ontspanning, verplaatsing ... Dit betekent ook het opnieuw uitvinden van de industrialisatie in ons land.”

Het leek voor velen een ver-van-mijn/ons-bed-show. Ok de grondstoffenreserves zijn eindig én de milieu-impact van de neem-maak-dump-economie (de ontginning, verwerking, productie, consumptie en afvalstromen) is enorm. En dat het hoog tijd was om onze afvalproducerende economie te herzien, daar was ook iedereen het over eens, maar verder leken begrippen als 'kringloopeconomie' toch vooral een 'zachte' bijklank te hebben: we recycleren, dus we leven (anders).

Op 21 november, de dag van de circulaire economie, stelde Agoria, patroonfederatie van de technologische industrie, dat een circulaire economie (een economie waarin geen eindige grondstoffen uitgeput worden en waarin reststoffen opnieuw gebruikt worden, een economie die zicht richt op het sluiten van kringlopen) in België tegen 2020 voor 36.000 extra banen en 3,6 miljard euro extra toegevoegde waarde kan zorgen. Dat is een stijging van 0,79 procent van de Belgische werkgelegenheid. Volgens Agoria zouden 20.000 van die banen en 1,8 miljard euro van die toegevoegde waarde afkomstig zijn van productiebedrijven uit de technologische sector. Dit zou een extra groei van 6,4 procent betekenen in de technologische industrie.

Het was een persbericht van Agoria noch de kranten, noch de andere media haalde. Waarschijnlijk omdat het niet over loonkost of verlaging van de vennootschapsbelasting, maar slechts over 20.000 jobs tegen 2020 in de technologische industrie. Dat is dus tegen morgen, bij wijze van spreken.

Dus dat niemand zegt dat we ons niet bezig hebben gehouden met de toekomst en dat de vakbond conservatief is. Het probleem is misschien dat we ons iets te vroeg bezig hebben gehouden met de toekomst. Want de 'fabriek / industrie van de toekomst' zal circulair zijn. Wat de drijfveren ook mogen zijn – materiaalkosten verminderen, uit noodzaak, veranderende klanteneisen, de ecologische voetafdruk verkleinen.

Om de transitie naar een circulaire economie te realiseren is er nood aan een industrieel beleid dat hiervan een speerpunt maakt. Tegelijkertijd moeten er maatregelen komen die ervoor zorgen dat deze transitie op een sociaal-rechtvaardige wijze gebeurt. Maar misschien is dat wel net te veel gevraagd van deze regeringen. Sociaal rechtvaardig is een begrip dat ze niet kennen. En een duurzame visie is moeilijk te verwachten van een beleid dat er nog altijd niet in geslaagd is om een Energiepact te sluiten. Als het waar is dat de toekomst begint met de maatregelen die we vandaag nemen, dan ziet de toekomst er met dit beleid donker en somber uit. Ook daarom moet 'circulaire economie' een vakbondsthema zijn.

Herwig Jorissen
Voorzitter

3

BRUGGEN

DOOR PETER BOSTYN

We worden overstelpt met alarmerende berichten over de toestand van de planeet, maar soms hebben we het gevoel dat we weinig kunnen doen om het tij te keren. Arbeiders hebben trouwens wel meer redenen om sceptisch te zijn als 'het milieu' ter sprake komt. De overtuiging leeft dat 'groen' rijmt op minder consumeren, jobverlies en inleveren. Maar het idee van een ingebouwde tegenstelling tussen arbeidersbelangen en milieubelangen is misleidend. Syndicale milieu-actie kan wel degelijk een verschil maken als ze aansluit bij de ervaringen van de werknemers. We bekijken drie bruggen tussen die ervaringen en de syndicale milieu-actie.

Eerste brug: milieu en **gezondheid**

Tot op zekere hoogte kan men zich milieuproblemen voorstellen als een uitbreiding naar de samenleving van problemen die zich aanvankelijk beperkten tot de werkplek. De problematiek van de 'PCB's' (een categorie van synthetische, chloorhoudende organische verbindingen) spreekt in dit verband boekdelen. Als deskundigen van bij het begin meer aandacht hadden besteed aan de ziekteverschijnselen bij arbeiders en hun gezinnen, had men heel wat ellende voor het milieu en de voor de volksgezondheid kunnen vermijden. Wellicht hadden we dan ook de opstapeling in de voedselketen van het insecticide DDT, een chemisch neefje van de PCB's, kunnen voorkomen.

De systematische opheldering en syndicale actie om beroepsrisico's te bestrijden kan in veel gevallen een aanzienlijke bijdrage leveren tot het voorkomen of ophelderen van milieuproblemen. Dit schept ruimte voor bondgenootschappen tussen arbeiders- en milieubeweging. De weg naar dit soort allianties wordt immers niet geplaveid met algemene principes en goede voornemens, maar met concrete, gedeelde ervaringen.

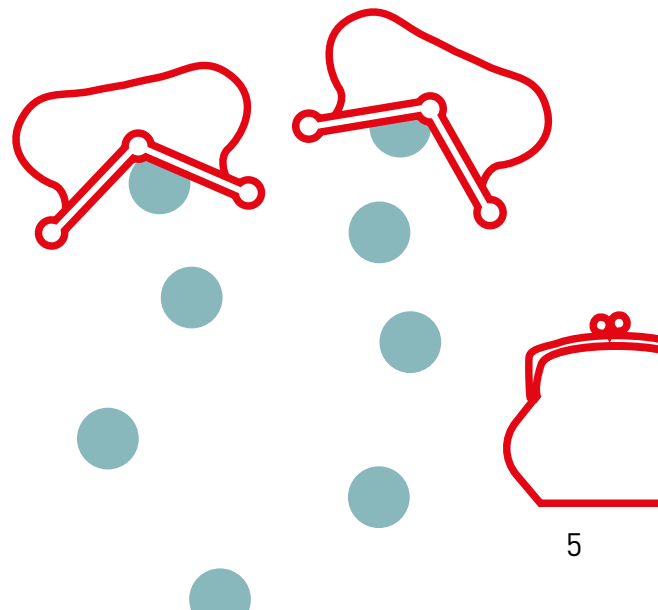
Tweede brug: milieu en **technologie**

Als we het milieuvraagstuk bij de wortel willen aanpakken, komen we niet in de eerste plaats uit bij de vraag naar de 'grenzen aan de economische groei', bij 'overconsumptie' of 'overbevolking', maar wel bij de **weeffout in de industriële technologie**. Uit studies in de geïndustrialiseerde wereld blijkt dat de milieuvervuiling er in de tweede helft van de 20ste eeuw **veel sterker toenam dan de productie, de consumptie en de bevolking, en ook geheel nieuwe vormen aannam**. De nieuwe technische ontwikkelingen in landbouw en industrie **belastten het milieu veel meer dan de technologieën die ze vervingen**. Het is trouwens net omdat de kapitaalintensieve productiemethoden energie en natuurlijke hulpbronnen op grote schaal verkwisten, dat de voortdurende toename van productiviteit van de arbeid om economische redenen een dwingende noodzaak is. Het is dezelfde technologie die de natuur uitput en de arbeider uitperst. En omdat de fout ligt bij technologisch verkeerde beslissingen, die genomen worden op grond van economische belangen, kunnen we er in onze bedrijven ook aan werken: arbeiderscontrole op de invoering van nieuwe technologie, op verkwisting en afvalverwerking, op het energiegebruik ... Maar het toont ook aan hoe belangrijk het is om ons denkwerk over de maatschappelijke aspecten van de technologie verder te zetten en uit te breiden.

Derde brug: van ecologische schuld naar **herverdelingsvraagstuk**

De aantasting van het milieu leidt tot kosten, die echter vaak niet gedragen worden door de ondernemingen die ze veroorzaken, maar door de samenleving. Op die manier wordt een bedrijf dat de omgeving verontreinigt in feite door de maatschappij gesubsidieerd. Nog anders gezegd: de ondernemingen gaan een schuld aan bij het ecosysteem, en laten de aflossing van die schuld bij voorkeur over aan de samenleving. Het kan trouwens jaren of zelfs decennia duren voor de rekening wordt gepresenteerd. Vandaag worden we op spectaculaire manier geconfronteerd met de rekening van de massale productie en consumptie van plastics, die al meer dan 50 jaar onophoudelijk toeneemt. De rekening wordt gepresenteerd onder de vorm van een gigantische plasticsoep in de oceanen, een drijvende vuilnisbelt die zich onweerstaanbaar een weg baant naar onze voedselketen. Milieuvraagstukken worden vaak als 'verdelingsvraagstukken' voorgesteld. Wat moet er dan verdeeld worden? De lasten en de lusten. Progressieve bewegingen zouden van die 'verdelingsvraagstukken' herverdelingsvraagstukken kunnen maken. Het komt er dan minder op aan de 'lasten' rechtvaardig te verdelen, maar maatregelen naar voor te schuiven die net door hun sociaal herverdelend effect een gunstige invloed hebben op het milieu. Naar voorbeelden hoeft je niet lang te zoeken: goedkoper en beter openbaar vervoer, openbare diensten die woningen goedkoop isoleren, arbeidsherverdeling, investeren in hernieuwbare energieprojecten die de macht van de grote energiebedrijven inperken ...

De kwaliteit van de leefomgeving verbeteren door de gezondheid van de werknemers te verdedigen; verkwistende en inefficiënte technologie in vraag stellen door te werken aan werkbaar werk; een duurzame economie bevorderen door te ijveren voor sociale herverdeling: geen model, maar wel 3 bruggen om arbeid en milieu dichter bij elkaar te brengen door te werken aan echte sociale vooruitgang.

“

**DE TIJD IS RIJP OM
MET Z'N ALLEN VOLOP
IN TE ZETTEN OP MEER
DUURZAAMHEID!**

**ONZE ABVV-METAALDELEGES
IN DE BRES VOOR
EEN DUURZAME INDUSTRIE
IN VLAANDEREN**

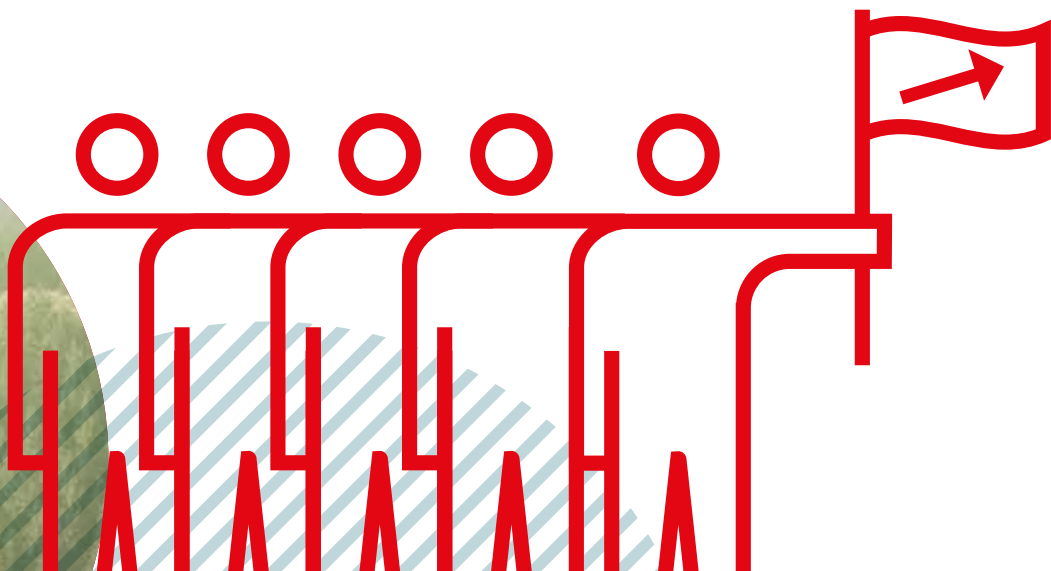
DOOR WIM CAREEL

Terwijl in november de VN-Klimaatconferentie in Bonn alweer geen grensverleggende en afdwingbare verbintenissen opleverde, timmeren onze delegees en militanten elke dag gestaag verder aan concrete oplossingen voor de milieu- en klimaatproblematiek.

Ondanks de vele (terecht) negatieve berichten in de media over smeltende ijskappen, piekende CO₂-uitstoot en klimaatvluchtelingen, beseffen zij maar al te goed dat niets doen geen optie is. Doemdenken, de feiten gelaten ondergaan, passiviteit ... staan niet in het woordenboek van onze afgevaardigden. De enige weg is vooruit. Ook al beseffen zij dat hun harde inspanningen vaak niet meer zijn dan een druppel op een hete plaat. Zeker in het licht van de globale wereldeconomie, waarbij bijvoorbeeld de VS uit het klimaatakkoord van Parijs zijn gestapt en ook de Belgische politiek te weinig ambitie aan de dag legt. Maar – om een cliché te gebruiken – vele kleine inspanningen maken samen een grote inspanning. Elk op hun manier dragen onze ABVV-Metaaldelegees bij aan een meer duurzame industrie in Vlaanderen, elke dag opnieuw.

Hierna een overzicht.

1 / Voestalpine Sadef

We starten onze tour* in West-Vlaanderen. In Gits – vlakbij Roeselare – ligt Sadef. Die onderneming maakt diverse soorten profielen, die onder meer gebruikt worden in de chassis van vrachtwagens en in de veiligheidscabines van tractoren en heftrucks. Sadef is van dichtbij betrokken bij een aantal projecten die de duurzaamheid van de automobiel industrie ten goede (kunnen) komen. Zo werkte het bedrijf actief mee aan de ontwikkeling van nieuwe schuifdeurprofielen die gebruikt worden in elektrische wagens. CPBW-afgevaardigde **Ludwin De Plancke** erkent dat er inspanningen worden geleverd maar vindt dat er nog een lange weg te gaan is: "Voor de directie moeten alle investeringen een terugverdieneffect hebben van maximum één jaar. Maar investeringen in milieu en duurzaamheid moeten net op langere termijn worden bekeken. Zo hebben wij in ons bedrijf geen zonnepanelen staan, omdat de terugverdientijd zogezegd te lang is. En dat terwijl wij een grote speler zijn op de markt van profielen voor zonnepanelen!" Het afvalbeleid van de onderneming is dan weer een positief verhaal,

aldus Ludwin: "Wij produceren jaarlijks elf miljoen kilogram afval. Maar een groot deel daarvan wordt verkocht aan schroothandelaars, die het op hun beurt doorverkopen om te laten smelten. Op die manier kan het opnieuw gebruikt worden in het productieproces. Een mooi voorbeeld van circulaire economie." Het meest trots is Ludwin op het verdwijnen van Chroom-6 bad: "Dat is een zeer giftig product, dat gebruikt wordt om het roesten van staal tegen te gaan. Sinds september 2017 mag dat product niet meer gebruikt worden in Europa. Maar via het CPBW zijn we erin geslaagd om al vanaf 2015 een meer milieuvriendelijkere variant te gebruiken."

Zo hebben wij in ons bedrijf geen zonnepanelen staan, omdat de terugverdientijd zogezegd te lang is.

Recent hebben we nog een grote investering gedaan in een grondwaterzuiveringsinstallatie, waarbij vervuild grondwater wordt opgepompt, gezuiverd en geloosd in de Nete.

2 / Nyrstar

Volgende stop: de Kempen. Balen om precies te zijn. Daar ligt zinkproducent Nyrstar. En ook daar zijn onze delegees begaan met het milieu. Aan het woord is **Benny Stevens**, hoofdafgevaardigde voor ABVV-Metaal: "De vakbonden van de verschillende fracties hebben een global plan opgesteld. Dat plan draagt de naam 'duurzame inzetbaarheid' en moet zowel het bedrijf, de werknemers én het milieu ten goede komen. Naast bijvoorbeeld werkbaar werk en oudere werknemers bevat het plan ook een hoofdstuk

over milieu en alternatieve energie. Recent hebben we nog een grote investering gedaan in een grondwaterzuiveringsinstallatie, waarbij vervuild grondwater wordt opgepompt gezuiverd en, onder strenge controle, wordt geloosd in de Nete.” Via het CPBW houden de vakbonden een stevige vinger aan de pols: “We controleren onder andere of alle milieuvergunningen in orde zijn. En we hebben er ook voor gezorgd dat er een sproeiinstallatie werd geïnstalleerd. Bij droog weer wordt het stof besproeid, zodat het niet alle kanten opwaait. Dat is beter voor de luchtkwaliteit en het welzijn van de werknemers. Daarnaast pleiten we voor de aankoop van elektrische fietsen voor het woon-werkverkeer – er werden trouwens al tien oplaadpunten voor elektrische fietsen geplaatst – en leveren we inspanningen om het zwaar vrachtverkeer uit de dorpskern te houden.” Benny beseft dat syndicaal werken rond milieu niet altijd evident is: “Voor de werkgever primeert nog vaak het kortetermijnwinstmotief. Maar toch, ook zij beginnen stilletjes aan in te zien dat er grote uitdagingen op ons afkomen: milieuproblemen, grondstoffenschaarste, energie-onzekerheid ... De tijd is rijp om met z'n allen volop in te zetten op meer duurzaamheid!”

3 / Duracell

We zijn aanbeland in Vlaams-Brabant. In Aarschot ligt Duracell, de welbekende batterijenproducent. ABVV-Metaal werkt ook hier aan een betere wereld. Hoofd-delegee **Rudy Van Dyck** geeft meer uitleg: “Door optimaal gebruik te maken van onze bevoegdheden inzake het jaarlijks actieplan (JAP) hebben wij toch een aantal zaken kunnen realiseren. Zo hebben wij een fietsleaseplan, zetten we sterk in op recyclage en stimuleren we het gebruik van hernieuwbare verpakkingen. Via het CPBW zijn we er ook in geslaagd om heel wat giftige stoffen uit de fabriek te bannen. Denk maar aan kwik, mangaanstof, trichlooretheen, enzovoort.” Het bedrijf neemt zelf ook heel wat initiatieven, aldus Rudy: “Momenteel worden alle airco's vernieuwd en wordt overal LED-verlichting geplaatst. Op vlak van CO₂-uitsoot werden eveneens grote stappen gezet. We merken dat de directie daar vandaag meer mee bezig is dan vroeger. Zo worden er regelmatig steekproeven gehouden, waarbij gepeild wordt naar geluidsoverlast, afval, stofdeeltjes, waterzuiverheid ...

DURACELL®

Momenteel worden alle airco's vernieuwd en wordt overal LED-verlichting geplaatst.

Als ABVV volgen wij deze testen uiteraard van nabij op.” Op de vraag of de collega's ook wakker liggen van het milieu, antwoord Rudy opvallend positief: “Onze collega's denken de laatste jaren steeds milieubewuster. En dat heeft misschien wel te maken met de inbreng van onze delegees. Het is belangrijk om de problemen te benoemen en erover te praten. Soms gaat het over eenvoudige dingen, zoals een gebruikte vod in de juiste container gooien.”

4 / ZF Windpower

Limburg kan uiteraard ook niet ontbreken. In Lommel ligt ZF Windpower, dat turbines voor windmolens maakt. Je zou dus denken dat duurzaamheid daar heel belangrijk is. “Dat klopt” zegt ABVV-Metaal hoofd-afgevaardigde **Roel Bosmans** “onze fabriek draait volledig op groene energie. Op het bedrijventerrein staan dertien windmolens. Daarnaast werd onlangs nog 800.000 euro geïnvesteerd in LED-verlichting. Via de ondernemingsraad volgen we dergelijke investeringen van dichtbij op. De onderneming is dus wel degelijk bezig met het klimaat en het milieu, wat eigenlijk ook wel logisch is.” Ook op ZF Windpower maken onze delegees gebruik van de instrumenten die tot hun beschikking staan, zoals bijvoorbeeld het jaarlijks actieplan: “We denken actief mee over het energieverbruik in de onderneming, de luchtkwaliteit, afval, recyclage ... . Op elke afdeling hangt ook een ‘energiegrafiek’ uit en we kunnen steeds voorstellen voor verbeteracties lanceren. Rond mobiliteit proberen we ook dingen te doen: momenteel onderhandelen we bijvoorbeeld over een fietsleaseplan.”

Onze fabriek draait volledig op groene energie. Op het bedrijventerrein staan dertien windmolens.

5 / Van Hool

Onze ronde eindigt bij Van Hool in Lier. Deze producent van bussen, opleggers en tankcontainers dook de voorbije maanden af en toe op in de pers. Zo was er onder meer het nieuws dat Van Hool een volledig elektrisch aangedreven bus zal produceren, bestemd voor de Noord-Amerikaanse markt. Het voertuig wordt ontworpen in België en ook de eerste prototypes zullen hier worden gebouwd. Het spreekt vanzelf dat de onderneming een belangrijke rol kan spelen in de strijd tegen de klimaatopwarming, onder meer door sterk in te zetten op hybride en elektrische aandrijving van haar voertuigen. Volgens **David Scheveneels**, onze hoofd-delegee, levert het bedrijf een aantal inspanningen die de duurzaamheid ten goede komen: "In onze afdeling industriële voertuigen, opleggers en tankwagens wordt momenteel overgeschakeld op LED-verlichting. Dat is niet alleen duurzamer, maar ook goedkoper en aangenamer om in te werken. Men is ook bezig met het bouwen van een nieuwe grote productiehal, waarbij optimaal gebruik zal worden gemaakt van de natuurlijke lichtinval. De kunstverlichting zal ook daar uit LED bestaan." Een aantal voorzichtige circulaire principes worden ook al toegepast. In de woorden van David: "Het grootste deel van onze afvalstromen worden verwerkt door afvalverwerkers en vinden andere toepassingen. Op die manier wordt afval grondstof en kan het voor andere zaken gebruikt worden."

VAN HOOOL

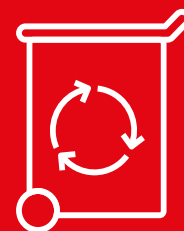
6

Het grootste deel van onze afvalstromen worden verwerkt door afvalverwerkers en vinden andere toepassingen.

Doemdenken is geen optie

Zoals je hier hebt kunnen lezen, geven onze delegees elke dag het beste van zichzelf om hun bedrijf milieuvriendelijker, duurzamer en gezonder te maken. De initiatieven, voorstellen en ideeën zijn heel uiteenlopend. De ene keer gaat het over het verbeteren van de concrete arbeidsomstandigheden (minder fijn stof, minder schadelijke producten, minder geluidsoverlast, betere verlichting ...). De andere keer wordt dan weer nagedacht over ruimere thema's, zoals duurzame energie, circulaire economie, mobiliteit en grondstoffenschaarste. In veel gevallen is ook de werkgever overtuigd dat er zaken moeten veranderen en dat het veel ecologischer kan én moet. Eén ding is duidelijk: door syndicaal aan de slag te gaan met milieu en door het consequent op de agenda van het sociaal overleg te zetten, kan je wel degelijk dingen in beweging in zetten. Zoals gezegd in de inleiding: niets doen is geen optie. Doemdenken evenmin. ABVV-Metaal gaat resoluut voor een duurzame, sociaal rechtvaardige en sterke circulaire industrie in Vlaanderen!

* Bij het schrijven van dit artikel werd geen gram CO₂ uitgestoten. Alle afgevaardigden werden via mail en/of telefonisch gecontacteerd!

INDUSTRIE 4.0: **SOCIAAL OF ANDERS NIET**

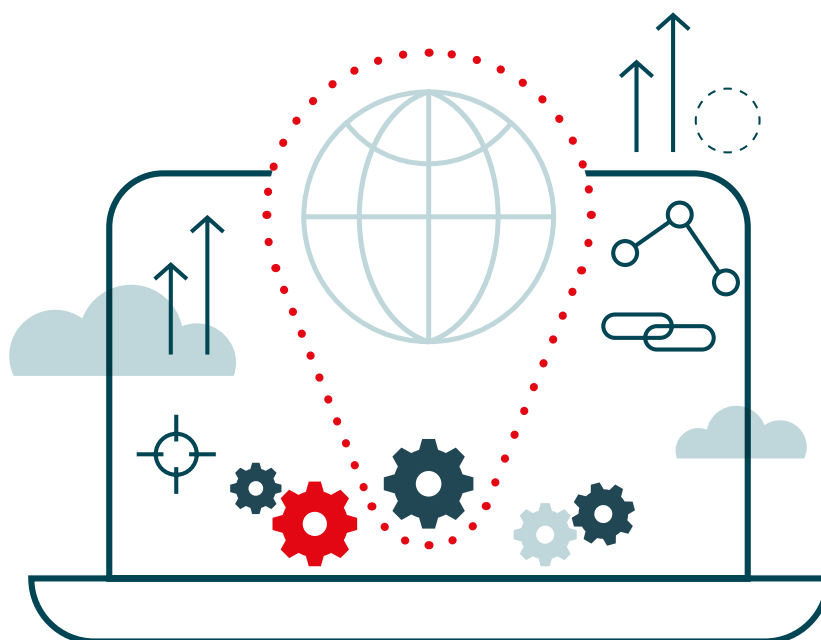
Kom alles te weten over Industrie 4.0 in ons nieuw e-book. Een mooie verzameling van (verschenen) artikels en spliksplinternieuwe interviews over dit boeiende congressthema. Veel leesplezier!

→ [Download via bit.ly/e-bookindustrie4-0](https://bit.ly/e-bookindustrie4-0)

INDUSTRIE 4.0 **GAAT CIRCULAIR**

We leven in het tijdperk van de denkende machine. En via het Internet der Dingen kunnen niet alleen mensen met mensen, maar ook mensen met machines en machines onderling communiceren. Peter Bostyn, adviseur vorming, dook in deze boeiende materie.

→ [Download via bit.ly/e-bookindustrie4-0](https://bit.ly/e-bookindustrie4-0)

www.abvmetaal.be

